

โครงการ

ฝาย..แหล่งน้ำต้นทุน
ด้วยพลังอาสา

โดย

ทีม Gen A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายงานผลโครงการจิตอาสา
GE -ชวนคุณทำดีเพื่อสังคม
ประจำปี 2564

-
- 1.ชื่อโครงการ: ฝาย..แหล่งน้ำต้นทุนชุมชน ด้วยพลังอาสา
 - 2.ชื่อมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จ.จันทบุรี
 - 3.ชื่อทีม: ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน
 - 4.ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ชัชวาลย์ มากสินธุ์ เบอร์โทรติดต่อ: 095-898-4974

Email : chatshavan.m@rbru.ac.th

5.ผู้รับผิดชอบโครงการ

สมาชิกทีม

นายกิตติศักดิ์ ถวิลวงษ์
6114021019@rbru.ac.th
เบอร์โทร 084-9068736

นาย อาทิตย์ มูลเพ็ญ
6114021050@rbru.ac.th
เบอร์โทร 083-7739058

นายวงศธร โชติสวัสดิ์
6314021001@rbru.ac.th
เบอร์โทร 093-1841881

นางสาวกมลพรรณ ปลื้มผล
6314021001@rbru.ac.th
เบอร์โทร 064-4143697

นางสาวพรปวีณ์ แห่หล้า
6314021016@rbru.ac.th
เบอร์โทร 092-6719975

6..ประเภทของโครงการจิตอาสา

- ☐ พัฒนาคุณภาพชีวิต
- ☐ พัฒนาชุมชนและสังคม
- ☒ พัฒนาสิ่งแวดล้อม

7..ความสำคัญของโครงการ

การดำเนินโครงการสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อแหล่งน้ำต้นทุนในการทำเกษตรให้กับเกษตรกรกรรมในพื้นที่ตำบลวังหว่า อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ดำเนินการโดยทีม GEN Aจิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อเนื่องมาจากพื้นที่ มีการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชุมชนและสถานการณ์ของปัญหาน้ำทั้งระบบทั้ง โดยเดินสำรวจธรรมชาติในคลองวังหว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และการทำเวทีประชาคมในการร่วมกันหาทางออก ซึ่งทำให้ทราบว่า ตำบลวังหว่า มีวิถีเกษตรกรรมเป็นหลัก จากอดีตมีการทำสวนยางพาราและเปลี่ยนมาปลูกทุเรียน ซึ่งทำให้มีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างมาก ในปัจจุบันพื้นที่วังหว่ามีระบบชลประทานน้ำเพื่อการเกษตร จากการส่งน้ำผ่านระบบท่อจากเขื่อนประแสร์ ซึ่งจะมีการผันน้ำลงสู่คลองวังหว่า ในเดือนมกราคม -เมษายนของทุกปี ปริมาณปีละ20 ล้านลูกบาศก์เมตร ยังมีน้ำจากคลองธรรมชาติทั้งน้ำฝนและน้ำจากภูเขาไหลมาเติม

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงน้ำในคลองวังหว่าสายหลักเท่านั้น แต่ในพื้นที่ยังพบว่ามีคลองขนาดเล็กหรือคลองไส้ไก่ หรือชาวบ้านตำบลวังหว่า เรียกว่าลำรางธรรมชาติ เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญกับชาวบ้าน แต่จากการวิเคราะห์ สภาพลำรางธรรมชาติพบว่าประสบปัญหาภัยแล้ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งในปี พ.ศ.2562 พบว่ามีปัญหาภัยแล้งอย่างหนัก ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและชาวบ้านพยายามนำกระสอบทรายมากั้นน้ำเอาไว้ในพื้นที่การเกษตรของในตนเองจนเกิดความขัดแย้ง

ด้วยเหตุนี้ทีม GEN A จึงได้เกิดแนวคิดเรื่องการทำฝายชะลอน้ำหรือฝายตามแนวพระราชดำริ (ฝายแม้ว) ในพื้นที่ลำรางธรรมชาติในจุดต่างๆตลอดแนวคลองวังหว่า ที่มีความเหมาะสมในการสร้างฝาย ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนโครงการต่อยอดพัฒนาจากพื้นที่ ในการวางแผนเป้าหมายสร้างฝายชะลอน้ำ จำนวน12 ตัว และสร้างพื้นที่เรียนรู้การทำฝายต้นแบบให้กับชุมชน 1 แหล่ง ทั้งนี้ฝายแม้วใช้ทรัพยากรในพื้นที่เป็นวัสดุในการสร้างฝาย ทั้งไม้ไผ่ ทราย หิน และระดมกำลังจิตอาสาและคนในชุมชนร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมุ่งหวังให้เกิดการกระตุ้นและความตระหนักในการบริหารการจัดการน้ำด้วยตนเองและให้ความสำคัญกับน้ำมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การสร้างฝายแม้วหรือฝายชะลอน้ำจะเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ให้กับชุมชนตามลำรางธรรมชาติลด ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการจัดการน้ำ ลำรางธรรมชาติเกิดภาวะน้ำนองคลอง เป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ พืชผักพื้นบ้าน และแหล่งอาหารธรรมชาติให้กับชาวบ้าน ลดปัญหาภัยแล้งด้วยระบบฝายชะลอน้ำจะช่วยให้ น้ำในคลองพักอยู่ในลำรางได้นานขึ้น ลดการกัดเซาะชายฝั่ง

ด้วยความสำคัญของการสร้างฝายชะลอน้ำดังกล่าว ซึ่งเป็นแรงกระตุ้น ผลักดันให้ทีม GEN A จะต้องขับเคลื่อนโครงการนี้ให้ประสบความสำเร็จให้ได้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สามารถขยายผลต่อยอดได้

8.วัตถุประสงค์โครงการ

- 1.เพื่อสร้างฝายชะลอน้ำให้เกิดแหล่งน้ำต้นทุนในการทำการเกษตร
- 2.เพื่อสร้างฝายต้นแบบการเรียนรู้ให้กับชุมชนจัดการตนเองเรื่องน้ำ

9. เป้าหมาย

9.1 .กลุ่มเป้าหมาย

- ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ในหมู่บ้านตำบลวังหว่า อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง

9.2 เป้าหมายความสำเร็จของโครงการ

- สร้างฝายน้ำล้น ในตำราธรรมชาติ จำนวน 12 ตัว
- สร้างฝายต้นแบบเพื่อการเรียนรู้จำนวน 1 ตัว ใน 1พื้นที่

10.พื้นที่ดำเนินโครงการ

ตำบลวังหว่า อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง

ฝายชะลอน้ำต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่ หมู่ 6 ตำบลวังหว่า อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง

11.งบประมาณในการดำเนินโครงการ

งบประมาณในการดำเนินโครงการทั้งสิ้น 50,000 บาท โดยได้รับการสนับสนุนจาก

- 1.กลุ่มบริหารจัดการน้ำตำบลวังหว่า 20,000 บาท
- 2.มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 30,000 บาท

12.ขั้นตอนการทำงานโดยโครงการและแผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 การลงพื้นที่สำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล (มกราคม-มีนาคม 2564)

ระยะที่ 2 วางแผนร่วมกับชุมชน (พฤษภาคม 2564)

ระยะที่ 3 ลงมือปฏิบัติการสร้างฝายต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ (21-24 มิถุนายน 2564)

หมายเหตุ ในช่วงปี2563 มีการสร้างฝายในตำราธรรมชาติ อย่างต่อเนื่องตามแผนงาน PDCA ดังนี้

P=Plan วางแผน

- 1.ถอดบทเรียนการดำเนินงานจากพื้นที่ที่ดำเนินโครงการมาแล้วในปี 2563
- 2.ศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่เบื้องต้นโดยสำรวจตำราธรรมชาติ
- 3.พูดคุยหารือกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น ท้องถิ่น และชาวบ้าน
- 4.วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาต่อยอด

5.ประชุมวางแผนร่วมกับชุมชนในการขับเคลื่อนโครงการตามแผนงานของ ปี2564

6.จัดวางโครงสร้างการบริหารงานตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

D=Do ลงพื้นที่ปฏิบัติ ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด

7. สำรวจเส้นทางน้ำเพื่อหาจุดที่เหมาะสมแก่การทำฝายต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ หรือสร้างฝายเพิ่มเติม

8. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ (ปูน ทราย หินดีมี ไม้ไผ่)

9. เตรียมพื้นที่หน้าฝาย เพื่อทำการสร้างและพัฒนาฝายน้ำ

10.ลงมือปฏิบัติการสร้างฝายน้ำต้นแบบ

C = check ตรวจสอบ ประเมินผล การประเมินผลโครงการ

11.สัมภาษณ์ หรือสนทนากลุ่มย่อย โดยการพูดคุยกับชาวบ้านถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

12.ถอดบทเรียนร่วมกันในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงาน ว่ามีปัญหาวะไรเกิดขึ้น

จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง แก้ไข แผนงานในขั้นตอนใดบ้าง เพื่อนำไปตรวจสอบและประเมินตนเอง
ด้านต่างๆในการทำงาน

A= Action แก้ไข ปรับปรุง

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานปี 2564 ทีม GEN A ได้มีการถอดบทเรียนการทำงานของรุ่นพี่ที่ได้
ได้ดำเนินไว้ในปี 2563 โดยเฉพาะรูปแบบของการสร้างฝายที่แข็งแรง และ การต่อยอดเรื่องแหล่งเรียนรู้เรื่อง
การสร้างฝายน้ำต้นแบบในพื้นที่ของชุมชน

13.รายละเอียดผลการดำเนินงานโครงการตามแผน

แผนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		ผลที่เกิดขึ้น	ภาพกิจกรรม
	ทำตาม แผน	ไม่เป็นไป ตามแผน		
P=Plan วางแผน				
13.1 ถอดบทเรียนการดำเนิน จากพื้นที่ที่ดำเนิน การ มาแล้วในปี2563	/		ได้ทราบปัญหา การดำเนินงานใน ปีที่ผ่านมา	
13.2 ศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ สำรวจดำรงธรรมชาติ	/		ได้เข้าใจสภาพ พื้นที่สำหรับการ สร้างฝาย และวิธี ชุมชน	
13.3 พุดคุยกับผู้นำท้องที่/ ท้องถิ่นและชาวบ้าน	/		ได้แนวคิด และ แนวร่วมในการ ทำงานเชิงพื้นที่	
13.4วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และแนวทาง การพัฒนาต่อยอด	/		ได้ทราบถึงความ ต้องการที่จะ พัฒนาต่อยอด	
13.5 ประชุมวางแผนร่วมกับ ชุมชนในการขับเคลื่อนโดย การขับเคลื่อน โครงการตาม แผนงานของปี2564	/		เพื่อให้คนใน ชุมชนมีส่วนร่วม ในการสร้างฝาย ชะลอน้ำ	

แผนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		ผลที่เกิดขึ้น	ภาพกิจกรรม
	ทำตามแผน	ไม่เป็นไปตามแผน		
13.6 จัดวางโครงสร้างการบริหารงานตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	/		เกิดระบบการบริหารงานที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ	
D=Do ลงพื้นที่ปฏิบัติ ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด				
13.7 สำรวจเส้นทางน้ำเพื่อหาจุดที่เหมาะสมแก่การทำฝายต้นแบบหรือการเรียนรู้หรือหาฝายที่ต้องทำการสร้างฝายเพิ่มเติม	/		ทราบตำแหน่งพิกัดที่เหมาะสมกับการสร้างฝาย	
13.8 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ (ปูนทราย หินดีมีโอ ไม้ไผ่)	/		มีการนำทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างฝาย	
13.9 เตรียมพื้นที่หน้าฝายเพื่อทำการสร้างและพัฒนาฝายน้ำ	/		ความพร้อมของพื้นที่หน้าฝาย ในการสร้างฝายน้ำ	
13.10 ลงมือปฏิบัติการสร้างฝายน้ำต้นแบบ	/		การร่วมมือปฏิบัติการสร้างฝาย	

แผนการดำเนินงาน	ดำเนินงาน		ผลที่เกิดขึ้น	ภาพกิจกรรม
	ตามแผน	ไม่เป็นไปตามแผน		
C = check ตรวจสอบ ประเมินผล การประเมินผลโครงการ				
13.11 สัมภาษณ์ หรือ สันทนากลุ่มย่อย โดยการ พูดคุยกับชาวบ้านถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้น	/		ทราบถึง ประโยชน์ของ ฝายที่ชุมชนได้รับ จากโครงการ	
13.12 ถอดบทเรียน ร่วมกันในการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนของ แผนงาน	/		เข้าใจปัจจัย ความสำเร็จ และ ความล้มเหลวใน การดำเนิน โครงการ	
A= Action แก้ไข ปรับปรุง				
13.13 ในการดำเนินงานปี 2564 ทีมGEN A ได้มีการ ถอดบทเรียนการทำงาน ของรุ่นพี่ที่ได้ได้ดำเนินไว้ ในปี 2563 โดยเฉพาะ รูปแบบของการสร้างฝายที่ แข็งแรง และ การต่อยอด เรืองแหล่งเรียนรู้เรื่องการ สร้างฝายน้ำดันแบบ ใน พื้นที่ของชุมชน	/		เพื่อให้ ข้อเสนอแนะ สำหรับการ พัฒนา ปรับปรุง งานในปีต่อไป	

14.ความคิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม

ในการดำเนินโครงการฝาย..แหล่งน้ำต้นทุนด้วยพลังอาสาได้ดำเนินโครงการด้วยการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมดังนี้

1.การประยุกต์ใช้เครื่องมือเรียนรู้ชุมชนคือแผนที่เดินดิน (GEO-Social mapping) มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาสถานการณ์น้ำในลุ่มธรรมชาติของคลองวังหั่วเราเรียกว่า แผนที่เดินน้ำลุ่มธรรมชาติ ซึ่งทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตผู้คนกับสายน้ำธรรมชาติ จนมาซึ่งความเข้าใจภูมิศาสตร์และภูมิสังคมของตำบลวังหั่ว สามารถนำมาวิเคราะห์วางแผนการทำงานได้ชัดเจน

2.การบูรณะการทำงานโดยการสร้างฝายน้ำกับมิติเชิงวัฒนธรรมของตำบลวังหั่ว ซึ่งถือว่าเป็นตำบลที่มีความโดดเด่นเรื่องภูมิปัญญาด้านศิลปการแสดง โดยมีศิลปินชื่อเสียง ได้แก่ นายสำเริง คณทาดิตต์ตำบลวังหั่วที่มีความรู้ความสามารถด้านการร้องเพลงน้อย เพลงเรือ เพลงอีแซว และการแต่งกลอนได้อย่างไพเราะจับใจ อีกทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ในตำบล ด้วยเหตุนี้ทีม GEN A จึงได้ใช้การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ผ่านเวทีวัฒนธรรม สร้างการเรียนรู้ไปยังเยาวชนเกี่ยวกับจิตอาสา และเรื่องการสร้างฝายน้ำไปกับเวทีวัฒนธรรม ในวันที่ 21 มิถุนายน 2564

3.การสร้างฝายชะลอน้ำ หรือฝายแม้ว หรือฝายตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ตำบลวังหั่ว ทีม GEN A มีการดำเนินงานตามเป้าหมาย คือฝายชะลอน้ำตามลุ่มธรรมชาติคลองวังหั่ว จำนวน 12 ตัว และสร้างฝายน้ำต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 1 ตัว ในพื้นที่ของชุมชนที่มีความเหมาะสม ทั้งนี้การดำเนินการสร้างฝายในช่วงก่อนหน้านี้ คือปี 2563 มีการทดลองสร้างฝายจากการทำงานของรุ่นพี่ ซึ่งพบว่าบางฝายไม่สามารถต้านกับกระแสน้ำได้และตัวฝายมีการพังลงเนื่องจากมีการกัดเซาะข้างฝายหรือมุมฝายทำให้ในปี 2564 เมื่อทีม GEN A จะต้องมีการสร้างฝายและพัฒนาฝายต้นแบบเพื่อการเรียนรู้จึงต้องมีการศึกษาวิธีการทำฝายน้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลวังหั่ว โดยมีการพัฒนารูปแบบฝาย คือ

1.)สร้างฝายแบบกึ่งถาวรโดยให้มีการขยายตัวฝายด้านข้างทั้งสองฝั่งหน้าฝาย ในลักษณะหูก้างเพื่อรับกระแสน้ำที่จะมากัดเซาะบริเวณริมฝาย

2.) เพิ่มความเข้มแข็งให้กับตัวฝ่ายโดยการนำหินดีมีอมาเรียงบริเวณด้านบนตัวฝ่ายแล้วเทปูนเพื่อให้เกิดการยึดเกาะที่แข็งแรงขึ้น

15.ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ

ผลสัมฤทธิ์โครงการ	รายละเอียด
ชาวบ้านและชุมชน	1.มีฝายชะลอน้ำเพื่อช่วยกักเก็บน้ำในลำรางธรรมชาติให้ได้นานขึ้น 2.เกิดฝายต้นแบบในชุมชนสำหรับการเรียนรู้ 3.ชาวบ้านตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรน้ำ 4.ตำบลวังห้วได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งน้ำจากหน่วยงานภายนอก 5.ช่วยให้เกิดระบบนิเวศเป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ ทั้งปลาน้ำจืด หอย พืชผัก เป็นแหล่งอาหารพื้นบ้านให้แก่คนชุมชน 6.ช่วยบรรเทาปัญหาภัยแล้งให้กับเกษตรกรมีน้ำต้นทุนจากธรรมชาติ ผันเข้าสู่บ่อกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร 7.ลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องน้ำ เพราะมีระบบการจัดการน้ำส่วนรวมที่ทำเพื่อประโยชน์ของทุกคนในชุมชน
นักศึกษาและจิตอาสา	1.ได้ประสบการณ์ในการลงพื้นที่เรียนรู้แก้ไขปัญหาจริง 2.ฝึกคิด วิเคราะห์ และแนวทางการแก้ไขปัญหา 3.การทำงานเป็นทีม 4.การประสานงาน 5.ความภูมิใจที่ได้สร้างคุณค่าให้กับผู้อื่น

16.ตัวชี้วัดด้านการเผยแพร่และขยายผล

ด้าน	การขยายผล	ค่าเป้าหมาย	หมายเหตุ
1. ด้านการเผยแพร่	1.1การเผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจ ใน การสร้างฝายชะลอน้ำ	จำนวนผู้นำชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม 14 หมู่ ชาวบ้านในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรม 10 คน ชาวบ้านมีส่วนร่วมจากหมู่บ้านต่างๆ 20 คน	
2.ด้านการขยายผล	2.1 ขยายผลการสร้าง ฝายชะลอน้ำเป็นฝาย ต้นแบบ	เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้เห็น เป็นตัวอย่าง 1 แห่ง	
	2.2 ขยายผลการสร้าง ฝายในชุมชนอื่น	เป้าหมายขยายผลไปยังช้างทุน จังหวัดตราด	เนื่องจาก สถานการณ์ โควิด-19

17.อุปสรรคในการดำเนินงาน

1.เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้มีผลกระทบต่อการลงพื้นที่ ทำกิจกรรมหรือดำเนินงานพัฒนาที่มีความล่าช้าและจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การเตรียมวัสดุสำหรับทำฝายซึ่งต้องใช้ทรัพยากรในพื้นที่จะต้องมีการสำรวจและขอความร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงานล่วงหน้า และการขนย้ายจะต้องมีการใช้เครื่องทุ่นแรงและกำลังคนซึ่งจะต้องมีการวางแผนช่วงระยะเวลาให้ชัดเจนในการระดมคนมาช่วยกัน

2.การทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้เกิดความตระหนักในการทำฝายจนนำมาสู่ความร่วมมืออย่างแท้จริง สภาพอากาศและมีฝนตกลงมาระหว่างทำฝายอาจมีผลต่อการทำงานล่าช้าและต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมเมื่อมีความพร้อม

18. ผลที่ได้รับจากการทำโครงการก่อนและหลัง ของนักศึกษาที่เข้าร่วมทำโครงการ

ประเด็น	ก่อนทำโครงการ	หลังทำโครงการ
1.ระบบการจัดการน้ำ	ชาวบ้านขาดความรู้ในการจัดการน้ำด้วยตนเองเนื่องจากชาวบ้านไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำเป็นของตนเองจึงทำให้น้ำที่ไหลมาจากเขื่อนประแสร์ไหลลงสู่ทะเลอย่างสูญเปล่า	มีการทำเวทีประชาคมร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จึงทำให้เกิดกลุ่มบริหารจัดการน้ำที่ชัดเจน และเกิดกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำ แบบชุมชนมีส่วนร่วม ผ่านการสร้างฝายชะลอน้ำ
2.ฝายชะลอน้ำ	ชาวบ้านมีการสร้างฝายชะลอน้ำ สร้างกันแบบง่ายๆโดยนำกระสอบทรายมากั้นทางน้ำ	มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสร้างฝายชะลอน้ำ โดยนำไม้ไผ่มาขึ้นเป็นโครงสร้างแล้วนำกระสอบทรายมาเรียงทับกันจากนั้นวางหินทับบนกระสอบทรายแล้วนำปูนมาเททับเพื่อให้ฝายมีความแข็งแรงมากขึ้นจึงเกิดฝายต้นแบบลักษณะกึ่งถาวร และเป็นการดำเนินงานจากส่วนกลางทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม ลดปัญหาความขัดแย้ง
3.ระบบการทำงานและความรู้	ความเข้าใจต่อกระบวนการทำงานเชิงพื้นที่ และความรู้เรื่องฝายชะลอน้ำ	นักศึกษาได้เรียนรู้เชิงทฤษฎีในการทำงานพัฒนาชุมชน แต่เมื่อได้มาทำโครงการ จึงได้เรียนรู้ในเชิงปฏิบัติจริง เกิดทักษะการทำงานเป็นทีม และสามารถนำความรู้เชิงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ นักศึกษาจิตอาสา ยังได้เกิดการเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำ ด้วยระบบการสร้างฝายชะลอน้ำ

ฝ่าย..แหล่งน้ำต้นทุนชุมชนด้วยพลังอาสา

พื้นที่ตำบลวังห้ว อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง เป็นตำบลใหญ่ ที่มีถึง 14 หมู่บ้านและวิถีชีวิตของคนในวังห้วส่วนใหญ่ถือเป็นเกษตรกร จึงทำให้เห็นว่า ทรัพยากรน้ำ คือปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในตำบลวังห้ว แต่เดิมคนในตำบลวังห้วมีการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อปีพ.ศ.2540 ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากปลูกยางพารามาเป็นทุเรียนเพราะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ราคายางพาราลดลงจึงทำให้คนหันมาปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาไม่กี่ปีส่งผลทำให้ความต้องการการใช้น้ำการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นทำให้น้ำภายในตำบลวังห้วไม่เพียงพอ จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งเรื่องการแย่งน้ำต่างคนต่างต้องการน้ำเพื่อนำไปใช้ในการเกษตรและครัวเรือน

ทีม Gen A จัดอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้เล็งเห็นถึงปัญหาของคนในตำบลวังห้ว ทีม Gen A ปฏิบัติการเดินสำรวจในคลองวังห้วพบว่ายังมีสายน้ำขนาดเล็กที่เรียกว่า คลองไส้ไก่หรือคนวังห้วเรียกว่าลำราง อีกประมาณ 10 กว่าสายที่ไหลแยกจากคลองวังห้วเส้นหลักไปยังชุมชนเราพบว่า มีชาวบ้านมีการนำกระสอบทรายมากั้นน้ำในลำรางแบบง่ายๆ ในพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง จึงทำให้รู้ว่าพื้นที่มีปัญหาเรื่องภัยแล้ง โดยเฉพาะในปี 2562 ได้เกิดภาวะแล้งจัด น้ำในคลองวังห้ว ลำรางธรรมชาติเหือดแห้ง อีกทั้งน้ำในอ่างเก็บน้ำประแสร์ก็ไม่เพียงพอ

ทีม Gen A จึงนำปเรียนความผิดพลาดจากฝ่ายที่เคยทดลองสร้างก่อนหน้านี้ มาถอดบทเรียนจะปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ เป็นฝ่าย ลักษณะกึ่งถาวร มีความกว้าง 1.5 เมตร ยาว 5 เมตร ใช้ไม้ไผ่ เป็นวัสดุสร้างตัวฝ่าย แล้วนำกระสอบทราย วางเป็นแนวยาวกั้นน้ำ สูงประมาณ 1.5 เมตร ด้านบนตัวฝ่ายวางก้อนหินและเทปูนทับ เพื่อทำให้ฝ่ายมีความมั่นคงแข็งแรงมากขึ้น ฝ่าย จำหน้าที่กั้นชะลอน้ำในลำรางธรรมชาติให้ไหลช้าลง และขังอยู่ในพื้นที่ให้ได้นานขึ้นจึงได้วิเคราะห์เห็นว่า น้ำธรรมชาติที่ไหลเข้ามาในคลองวังห้วและมาสู่ลำรางต่างๆจะมีการวางระบบกักเก็บน้ำหรือ ฝ่ายชะลอน้ำไว้ให้นานที่สุด โดยไม่ควรปล่อยให้ไหลลงสู่ทะเล จึงได้มีการจัดเวทีประชาคมร่วมกันหาทางออกและแก้ไขปัญหาพร้อมกับผู้นำชุมชนกับชาวบ้าน โดยมีการนำแนวทางพระราชดำริมาแก้ไขปัญหาภายในตำบล อีกทั้งยังเป็นการสร้างการเรียนรู้เรื่องการจัดการน้ำในชุมชน เราจึงได้ตั้งเป้าหมายสร้างฝ่ายจำนวน 12 ตัวใน 12 จุดของเส้นทางลำรางธรรมชาติ

ทีม Gen A ได้กำหนดฝ่ายที่ 12 เป็นฝ่ายต้นแบบ ณ จุดลำรางตาแผน สำเร็จเมื่อวันที่ 21-26 มิถุนายน 2564 ได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ ทีม Gen A ได้กำหนดไว้เพื่อให้เกิดระบบต้นทุนสำหรับชุมชน ขับเคลื่อนด้วยกลุ่มบริหารจัดการน้ำในการสานต่อให้ลำรางธรรมชาติในคลองวังห้วมีฝ่ายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริที่เกิดจากการจัดการตนเองของชุมชนสามารถมีระบบการจัดการน้ำสามารถมีระบบการบริหารจัดการน้ำธรรมชาติแบบพึ่งตนเองได้ ทีม Gen A มุ่งหวังให้ฝ่ายน้ำ 12 ตัว เป็นแรงกระตุ้นให้ชุมชนเรียนรู้และทำต่อไปอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม เดินสำรวจลำรางธรรมชาติในคลองวังหั่ว

ภาพกิจกรรม วิเคราะห์พื้นที่สำหรับการสร้างฝายต้นแบบตัวที่ 12

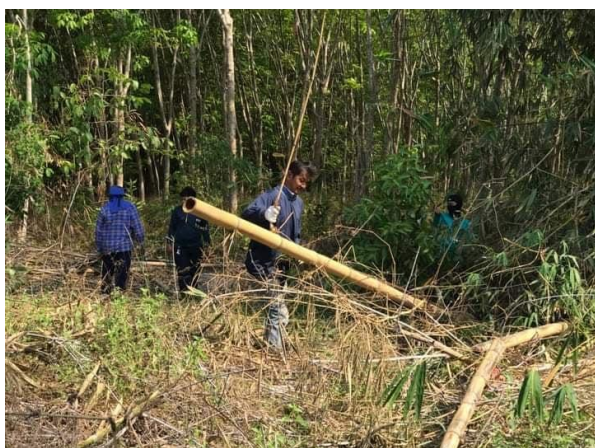

ภาพกิจกรรม พุดคุย ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจกับชุมชน

ภาพกิจกรรม เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างฝาย

ภาพกิจกรรม เตรียมพื้นที่หน้าฝาย

ภาพกิจกรรม สร้างฝายน้ำล้น ณ ลำรางตาแผน

ภาพกิจกรรม ฝ่ายชะลอน้ำต้นแบบ ตัวที่ 12

